

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

Datum

Betreft beantwoording vragen over het artikel "bij sterft sneller door
verdelger"

Geachte Voorzitter,

Hierbij bied ik u de antwoorden aan op de vragen van het lid De Groot (D66) over het artikel "Bij sterft sneller door verdelger" (ingezonden 26 september 2018, kenmerk 2018Z16881).

1

Kent u het artikel 'Bij sterft sneller door verdelger'?¹

Antwoord

Ja

2

Kent u de studie die bijensterfte verklaart vanuit het gebruik van glyfosaat waaraan in het artikel wordt gerefereerd?

Antwoord

Ja

3

Hoe beoordeelt u deze studie?

Antwoord

Ik heb het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) gevraagd een advies op te stellen over het onderzoek dat is uitgevoerd door Motta e.a. getiteld "Glyphosate perturbs the gut microbiota of honey bees" en over het onderzoek dat is uitgevoerd door Dai e.a. getiteld "The herbicide glyphosate negatively affects midgut bacterial communities and survival of honey bee during larvae reared in vitro".

Het Ctgb komt in dit advies – zie bijlage – tot de constatering dat de opzet van beide onderzoeken tekortkomingen vertoont. Enkele voorbeelden hiervan zijn: de

¹ Volkskrant van 25 september 2018, p. 25

**Directoraat-generaal Agro en
Natuur**

Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/Inv

Behandeld door

ir. [S.1.2.e Woo](#)

T 070 [S.1.2.e Woo](#)

j.f.vangemerden@minez.nl

Ons kenmerk

DGAN-PAV / 18271081

Uw kenmerk

2018Z16681

Bijlage(n)

1

grootte van de steekproef, de hoeveelheid voedsel voor de bijen en de doseringen glyfosaat waaraan de bijen werden blootgesteld. Het Ctgb beoordeelt beide onderzoeken als onvoldoende betrouwbaar en de resultaten als niet eenduidig. Bovendien constateert het Ctgb dat de bevindingen in het onderzoek van Motta e.a. niet in overeenstemming zijn met de bevindingen in het onderzoek van Dai e.a.

Het Ctgb ziet in deze onderzoeken geen bewijs voor het beweerde negatieve effect op bijen bij gebruik van glyfosaathoudende middelen volgens de voorschriften en daarom zijn deze onderzoeken voor het Ctgb geen grond voor ingrijpen in de toelating van glyfosaathoudende gewasbeschermingsmiddelen in Nederland.

4

Eerder was al aangetoond dat bodembacteriën last kunnen krijgen van glyfosaat; hoe ziet u deze bevinding in het licht van uw visie op kringlooplandbouw, waarin een vitale, gezonde bodem vitaal is voor de landbouwproductie?

Antwoord

~~Ik heb uw Kamer geïnformeerd over het feit dat het Ctgb de~~ De risico's van de werkzame stof glyfosaat en zijn metabool AMPA zijn in Europees verband beoordeeld onder meer ~~beoordeeld heeft~~ in relatie tot de bodem. 5.1.2.i Woo

~~(Aanhangsel Handelingen, 2017-2018, nr. 523).~~

Het verantwoord gebruik van gewasbeschermingsmiddelen die veilig zijn voor mens, dier en milieu passen in mijn visie "Landbouw, Natuur en Voedsel: Waardevol en Verbonden".

5

Geven de resultaten van de studie aanleiding tot het indienen van een verzoek aan de Europese Commissie om de European Food Safety Authority (EFSA) te vragen haar advies ten aanzien van glyfosaat te herzien?

Antwoord

De resultaten van beide onderzoeken geven geen aanleiding om een verzoek in te dienen bij de EFSA om haar advies over de werkzame stof glyfosaat te herzien. De volgende herbeoordeling van de werkzame stof glyfosaat zal in 2020 starten en daarin zal dit onderwerp worden meegenomen.

6

Geeft de studie aanleiding om in Nederland het gebruik van glyfosaathoudende middelen in de landbouw verder aan banden te leggen?

Antwoord

5.1.2.i Woo

Opmerking 5.1.2.i Woo: Luuk, jij had hier opmerkingen bij die ik heb verwerkt. De oorspronkelijke formulering komt wel uit een kamerbrief uit 2017. Goed dus idd om het hier beter op te schrijven.

5.1.2.1 Woo

7

Hoe staat het met de uitvoering van de motie van het lid De Groot die ertoe strekt bepaalde toepassingen van glyfosaat in de landbouw te beperken?²

Antwoord

Het lid De Groot heeft tijdens het VSO Commissievoorstellen om restricties op te leggen aan het gebruik van drie neonicotinoïden op 26 april jl. een motie ingediend om glyfosaathoudende middelen voor gebruik buiten geïntegreerde gewasbescherming te verbieden. Ik heb uw Kamer in reactie daarop aangegeven dat het Ctgb bezig is met het herbeoordelen van alle in Nederland toegelaten gewasbeschermingsmiddelen op basis van de werkzame stof glyfosaat en dat ik niet vooruit ga lopen op de uitkomst daarvan.

Ik zal uw Kamer separaat informeren over de uitvoering van de motie De Groot als de resultaten van de herbeoordeling van het Ctgb beschikbaar zijn.

Carola Schouten
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

---

² Kamerstuk 27858, nr. 426